

KOMENTARZ

Referendum w Nowej Kaledonii: zbyt łatwe zwycięstwo przeciwników niepodległości

Łukasz Maślanka

Przeprowadzone 12 grudnia 2021 r. trzecie i ostatnie referendum w sprawie niepodległości Nowej Kaledonii od Francji zakończyło się przygniatającym zwycięstwem jej przeciwników (96,49%). Przyczyną był bojkot głosowania ze strony zwolenników niepodległości. Choć władze Francji uważają wynik referendum za wiążący i wzywają do dialogu w sprawie przyszłego statusu Nowej Kaledonii, liderzy separatystów zamierzają wykorzystać sukces bojkotu do delegitymizowania wyniku ostatniego głosowania.

Jaki jest obecny status Nowej Kaledonii?

Nowa Kaledonia, składająca się z wysp i archipelagów położonych na Oceanie Spokojnym, w odległości ok. 1400 km na północny wschód od Australii i blisko 17 tys. km od Francji, jest wspólnotą o rozszerzonej autonomii w ramach Republiki Francuskiej. Granice samodzielności wyznaczają porozumienia z Numei z 1998 r., które definiują też przebieg procesu dekolonizacji tego terytorium. W jego ramach odbyły się trzy referenda w sprawie niepodległości wyspy. Każde zakończyło się zwycięstwem jej przeciwników. O ile jednak wynik dwóch pierwszych (z 2018 i 2020 r.) został uznany zarówno przez zwolenników, jak i przeciwników niepodległości, o tyle wynik ostatniego jest kwestionowany przez przeciwników, którzy masowo zbojkotowali głosowanie.

Kto domaga się niepodległości i dlaczego Francji zależy na utrzymaniu Nowej Kaledonii?

Autochtoniczny naród Kanaków (ok. 40% z 270 tys. mieszkańców Nowej Kaledonii) stanowi trzon zwolenników oderwania tego terytorium od Francji. Przyczyną dążeń niepodległościowych Kanaków są mniejsze szanse awansu społecznego w porównaniu z możliwościami ludności pochodzenia europejskiego. Reprezentacją polityczną

Kanaków jest Front Narodowego i Socjalistycznego Wyzwolenia Kanaków (FLNKS), powstały w 1984 r. Choć nie udało mu się dotychczas zbudować większości na rzecz niepodległości, efektem jego działań jest stale powiększający się zakres autonomii Nowej Kaledonii.

Nowa Kaledonia jest kluczowym terytorium z punktu widzenia [interesów wojskowych i strategicznych Francji na Indo-Pacyfiku](#), zwłaszcza w kontekście rywalizacji między Chinami a USA. Istotną rolę odgrywają również złoża niklu, których wydobycie w Nowej Kaledonii pokrywa ok. 8% światowego zapotrzebowania. Zainteresowanie bogactwami naturalnymi wyspy ze strony Chin budzi zaniepokojenie władz Francji i jest jednym z argumentów przeciwko niepodległości.

Na czym polega specyfika trzeciego referendum w sprawie niepodległości Nowej Kaledonii?

Trzecie referendum w sprawie niepodległości wyspy zakończyło się zwycięstwem jej przeciwników (96,49% przeciw, 3,51% za), podczas gdy w dwóch poprzednich stanowili oni ok. 55% głosujących. Frekwencja wyniosła jednak zaledwie 43,9%, co odróżnia to referendum od poprzednich, w których przekroczyła 80%. Różnica ta wynikała z bojkotu głosowania, do którego namawiali

KOMENTARZ PISM

zwolennicy niepodległości z FLNKS. Uzasadniali to brakiem odzewu ze strony władz Francji na propozycje przeniesienia referendum w związku z trwającą pandemią COVID-19, która mocniej uderza w autochtonicznych mieszkańców wyspy niż w osoby pochodzenia europejskiego. Przeciwnicy niepodległości uważają z kolei, że chęć przełożenia głosowania wynikała z obawy jej zwolenników przed przegraną.

Jakie będą następstwa kontrowersji wokół wyników trzeciego referendum?

Dla władz Francji wynik trzeciego referendum oznacza zamknięcie dyskusji o niepodległości wyspy i początek – przewidzianego porozumieniami z Numei – dialogu na temat przyszłego statusu Nowej Kaledonii. Jego celem ma

być dalsze poszerzenie autonomii i utrzymanie w ten sposób pokoju. Stanowisko władz popiera większość francuskich sił opozycyjnych.

Zwolennicy niepodległości skupieni wokół FLNKS odmówili uznania jego wyników. Chcą w ten sposób zakwestionować dotychczasowy przebieg wdrażania porozumień z Numei i doprowadzić do nowego układu z władzami Francji, który nie zamykałby drogi do ogłoszenia w przyszłości niepodległości Nowej Kaledonii. Środkiem wymuszenia ustępstw ma być również odmowa dialogu z władzami Francji aż do wyborów prezydenckich w 2022 r. Niepewność co do przyszłości procesu z Numei będzie ułatwiał innym państwom (np. Chinom) ingerencję w wewnętrzne sprawy Nowej Kaledonii.